

De oesterputten in Oostende in de 19de eeuw (IV)

Sinds Norbert Hostyn in HVB nr 3, 1988 begon de geschiedenis van de Oostendse oesterputten te vertellen, weet hij van geen ophouden meer. Deze geschiedschrijving begon met de 18de eeuwse oesterputten (HVB 3,4 en 5 van 1988) en vervolgde op het einde van de jaargang '88 met de geschiedenis van deze vorm van aquakultuur in de 19de eeuw. Het deel dat nu gepubliceerd wordt, werd door andere afleveringen voorafgegaan in HVB 10, 1988 en HVB 3 & 6, 1989.

Oesterparken Royon-Bettger & Cie; later Royon-Hertoghe & Cie

Deze oester- en kreeftparken werden in 1856 opgericht door Royon en Bettger, een Duits zakenman.

Op 1 juli werd het complex ingehuldigd en kort nadien al met een bezoek van Prins Leopold en Prinses Marie-Henriette, het toekomstige vorstenpaar, vereerd.

Stichter was Louis-Antoine Royon (*Oostende 22 september 1805 - † Mariakerke 18 oktober 1866), telg van een voornamelijk Oostendse familie. Het bedrijf, dat naderhand een bijhuis te Londen had, dreef tevens handel in gedroogd fruit, ijs en alle vissoorten.

De gronden waarop het oesterpark was ingericht, werd door de kwekers gehuurd van de staat: het gebied was immers militair domein. De gronden der oesterparken en gebouwen hadden een totale oppervlakte van ca. 5442 m². Ze waren gelegen op de gronden van de huidige Koningstraat, Parijsstraat en een gedeelte van het complex der Koninklijke villa.

Zoals gezegd stonden die terreinen in 1857 nog bekend als de "Oude Optrek". Het uitzicht van deze gronden was in die jaren opmerkelijk anders dan vandaag: ten westen grensde het park aan het nu verdwenen deel der Chaletstraat: 74 m. Aan de overzijde van de Chaletstraat lag het Koninklijk domein met het paviljoen. Ten zuiden werd de grens over een lengte van 55,38 m gevormd met de Parijsstraat, die toen parallel met de Zeedijk liep (dus niet de huidige Parijsstraat!). Ten oosten grensde het oesterpark aan de eigendommen van Louis Delboulles "Société des Terrains Domaniaux" en dit vanaf de Parijsstraat tot aan de Zeedijk: 84 m. Grosso modo komt dit overeen met de "Venetiaanse Galerijen". Tussen beide eigendommen liep echter een ongeveer vijf meter brede gemeenschappelijke weg die in de Parijsstraat uitgaaf. Ten noorden tenslotte, langs de Zeedijk dus, hadden de terreinen van Royon-Bettger een lengte van 65,38 m.

Alles samen een oppervlakte van 54 arc 41.92.

Het langwerpige gebouw dat bij de oesterput hoorde werd pas anno 1863 opgetrokken. In 1883 werd er een stoommachine geïnstalleerd. Deze moest de aanvoer van vers zeewater verzekeren via een ijzeren buis die over het strand liep.

Bij het oesterpark hoorde ook het "Pavillon du Rhin", dat als restaurant grote vermaardheid genoot. Het was een sober bouwwerk met twee zijvleugels en een wat terugspringend middengedeelte; een balkon liep over de hele lengte der voor- en achtergevel, Kant Zeedijk. Vooraan was ook nog een afdekkbaar terras.

Het restaurant werd door de "Guide Conty" een "bonne maison" genoemd en ook Bochart schreef enkele woorden over het oesterpark en restaurant: "Le Pavillon du Rhin possède, en outre, une hûtrière dont les constructions de réserve offrent un renouvellement continu d'eau fraîche, qui permet de servir, en toute saison, des hûtres et des homards d'une qualité supérieure."

We kennen het "Pavillon du Rhin" en de oesterputten tamelijk goed uit eigentijdse prenten, schilderijen en foto's:

- de litho "OSTENDE, VUE GENERALE DES BAINS" van E. Braud (Simoneau & Toovey, Brussel) toont rechts het "Pavillon du Rhin" en het Chalet (Oostende, Heemkundig Museum).

- een afbeelding in "COLLECTION DES PLUS BELLES VUES DES BAINS DE MER D'OSTENDE & BLANKENBERGE", Buffa, Brugge-Oostende, 1859.

- een aquarel van Auguste Musin (1852-1920) dat een gezicht op de Oostgevels van het restaurant voorstelt (Oostende, M.S.K.).

- er waren stereofoto's van het "Pavillon" in omloop.

- een publiciteitskaartje van de firma — met foto — toont een gezicht op de eigenlijke installaties: de parken en de dienstgebouwen.

Ook hier was er regelmatig aanvoer van jonge oesters en kreeft: de oesters uit Burnham werden aangevoerd door de "Four Brothers", de "Enigma" of de "Gipsy". Deze uit Whitstable voeren Oostende binnen in de Engelse cutter "Czerina" of in de scheepjes "Friendship", "Robert Elisabeth", "Three Brothers" en "Sea Solter".

Kreeft kwam uit Terfstad, aangevoerd door de cutter "Rosalie Mathilde". De Royons hadden ook een eigen bark in de vaart: de "Etoile de la Mer", die in de jaren 1871-1877 voor de aanvoer van kreeft zorgde, o.a. uit Lodshaven, Ny Hellesund, Eggersund. Het schip bracht verder ook haring en kabeljauw binnen. Gerookte

haring werd er eveneens verkocht. De "Vijf Broeders" uit Scheveningen was een van de schepen die voor de bevoorrading zorgde.

De historic van het "Pavillon" en de oesterputten Royon is weer eens zo'n heel complexe aangelegenheid door de talrijke verkopen, erfenisgevallen en dergelijke meer. Alhoewel van sekondair belang, hier toch enkele gegevens in dit verband. Toen in 1861-1862 een dijkweg aangelegd werd vanaf het Pavillon du Rhin tot aan de bocht (waar later Kursaal II zou gebouwd worden), moesten de Royons een gedeelte van de kostprijs (3 000 Fr.) dragen. Aanvankelijk betaalde de firma jaarlijks 45 Fr voor hun grondconcessie. Na enkele jaren werd het bedrag door de Ontvanger der Domeinen op 400 Fr gebracht. De regering halveerde echter dit jaarlijks te betalen bedrag.

Op 10 augustus 1866 verkocht de firma de helft van de oesterput aan Charles Meyne, advocaat te Brugge. Op 18 augustus 1866 verkocht Gust. Bettger zijn aandeel in het "Pavillon du Rhin" (niet de oesterput!) aan Louis Royon. Zokwam het restaurant volledig in handen van de familie Royon-Hertoghe. Bettger bleef echter mede-eigenaar der putten. Enkele maanden later, op 18 oktober 1866 stierf Louis-Antoine Royon te Mariakerke. Het "Pavillon du Rhin" kwam zo in het bezit van zijn erfgenamen, de oesterput deels.

Het eigenlijke uitbaten der putten gebeurde door een schoonzoon van Louis Royon, Michel Halewijck, echtgenoot van Eugénie Royon (1845-1905).

Naderhand kwam het voor de Rechtbank te Brugge tot een proces tussen de Belgische staat en de erfgenamen Royon om de staat te dwingen tot verkoop van de gronden der oesterput (juli 1877). Na lange palabers werd een verkoopprijs van 150 000 Fr vastgesteld; 1/5 te betalen één maand na akkoord, 4/5 te betalen over tien jaar (mits 4,5% intrest per jaar). Het kontrakt tussen de staat, Alfred Royon (zoon van Louis) en Charles Meyne werd op 16 oktober 1883 gesloten.

Anno 1889 moet het "Pavillon du Rhin" over zijn hoogtepunt heen geweest zijn: in l'Echo d'Oostende van 13 oktober 1889 kon men dan ook lezen dat het verdwijnen van het "Pavillon" een uitgemaakte zaak was.

De gronden zouden verkocht worden, een kolossaal hotelgebouw zou er verrijzen. Toch zou de toekomst er anders over beslissen.

Drie jaar later was het dan definitief afgelopen met het "Pavillon du Rhin". De inboedel van het hotel-restaurant werd verkocht en kort daarna de gebouwen, zowel

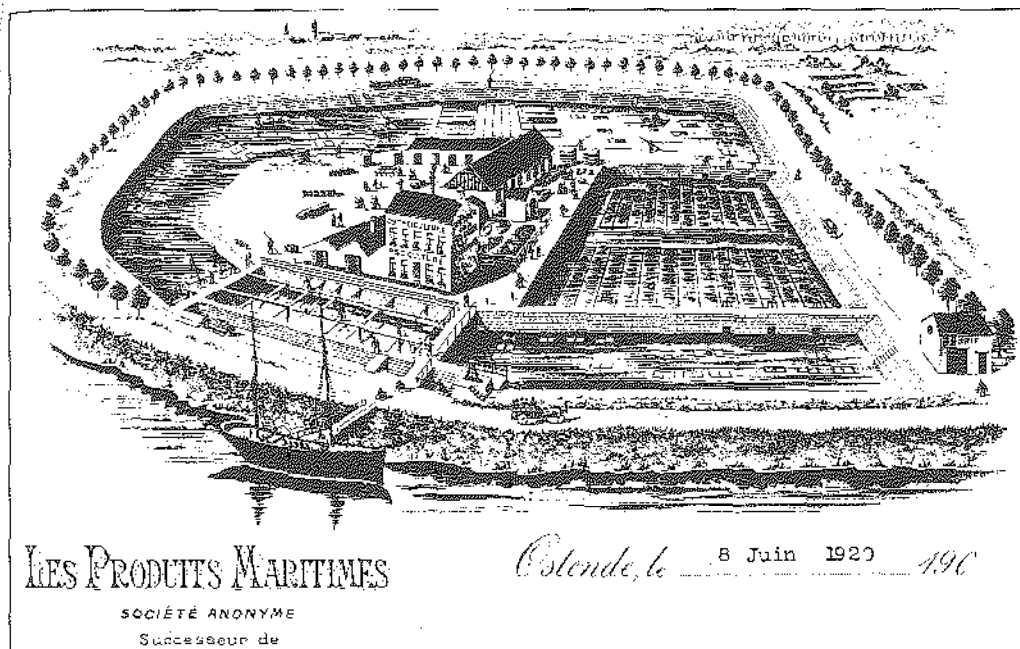

die van het hotel als die van de oesterput.
In 1893 dan, verkocht Alfred Royon-Kremer & Cie de gronden van de oesterputten aan Michel Halewijck-Royon (Akte voor notaris Berghman).
In dezelfde tijd begon Leopold II naar

N.V. Les Produits Maritimes

Michel Halewijck stierf op 26 februari 1907. Zijn vijf erfgenamen waren niet op

derhand veranderde de naam in Huitières Halewijck & C°. Daarover verder meer.
De oesterputten te Nieuwpoort bleven in bedrijf tot in 1975, onder de firmaam Halewijck.

De oester- en kreefeparken van "Les produits maritimes" te Nieuwpoort. (verzameling wijlen R. Halewijck).

gronden uit te zien om het domein van de koninklijke villa uit te breiden. Met de intentie de gronden van de oude oesterput Royon te kopen, ging Leopold dan ook meerdere malen persoonlijk onderhandelen met Michel Halewijck. Op 15 januari 1895 werd de koop gesloten: de koning kocht de gronden voor 610 000 Fr (akte voor notaris Berghman). Zijn geniale urbanisatieplannen konden verder doorgezet worden!

In april 1898 werden de parken gedempt en Michel Halewijck liet nieuwe oesterparken aanleggen op de rechteroever van de IJzer te Nieuwpoort.

de hoogte van het uitbaten van oester- en kreeftenparken, evenmin van de vishandel. Ze stichtten een N.V. Les Produits Maritimes. Victor Osterwind, een bedienende van de firma, werd Directeur. Tijdens de eerste wereldoorlog werden de installaties totaal vernietigd. De herbouw gebeurde naderhand NIET op dezelfde plaats, maar op de linkeroever van de IJzer.

In juni 1929 kwam het tot een samengaan met de N.V. Huitières et Viviers de Lombartsyde. Dat duurde echter niet lang en in 1931 stichtte Raoul Halewijck, kleinzoon van Michel, de N.V. Huitières et Poissonnerie Réunies, met zetel te Oostende. Na-

Oesterparken L. Janssens & Cie

Janssens legde de oesterparken aan bij de bouw van een jaagdok aan de Halve Maan; ten zuiden van de Leopoldkom en ten oosten van een gepland, maar nooit uitgevoerd droogdok. De oesterputten Janssens komen voor op het "Plan Définitif" van 1879 (Oostende, stadsarchief).

Oesters kwamen uit Whitstable, o.a. aangevoerd door de "Sea Solter". Kreeft kwam o.a. uit Argenton, aangevoerd door de "Cécile" (o.a. 1896).

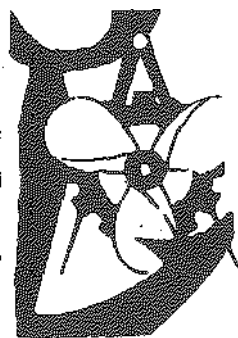
De firma had ook oester- en kreefteputten aan de Langestraat 93. Ze zouden er al in 1835 geweest zijn en hoorden toe aan ene Michel Janssens.

Het briefhoofd van de firma Louis Janssens & Charles Mest-

dag, daterend van rond de eeuwwisseling, toont een op zijn minst niet al te getrouw gezicht op de huizen aan de Langestraat en de oesterputten die crachter liggen. ook hier zou vers zeewater toegevoerd zijn via een huizenstel dat tot aan de zee liep. De firma dreef verder ook nog handel in verse en gezouten vis. Tot in 1978 bestaande als "Oesterputten Antoine", werden hier weliswaar geen oesters meer gekweekt. Het was vooral een handel in mossels, oesters en kreeft.

Na een korte sluitingsperiode heropende deze zaak in 1984 als "Olico" (Ostend Fish Company) met als uitbater de heer Guy Van Der Auwera.

(Vervolgt)
Norbert Hostyn

DE ZEE: OOK UW TOEKOMST ?

ZOEKT U

- een beroep met ruime toekomstmogelijkheden in VISSERIJ en aanverwante bedrijven
- een degelijke school met respect voor ieders overtuiging

Kies dan de STEDELIJKE VISSERIJSSCHOOL "JOHN BAUWENS"

Mercatorlaan 15, 8400 Oostende - ☎ (059) 70 40 19

- Technisch, beroeps-, dag- en avondonderwijs
- Gehomologeerd getuigschrift Lager Secundair Onderwijs
- Cursus Pleziervaart: Brevet Jachtman - Jachtnavigator

INSCHRIJVINGEN: vanaf 23 augustus: elke zaterdag van 10-12
werkdag van 10-12 en 14-16